

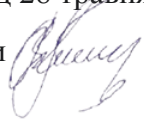

Кафедра загальної педагогіки та права

Схвалено:

На засіданні кафедри загальної педагогіки та права

Протокол № 10 від 28 травня 2024 р.

Завідувач кафедри Вікторія ПРИЛИПКО

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»

Спеціальності: 231 Соціальна робота

Освітнього рівня: перший (бакалаврський) рівень

Освітньої програми: «Соціальна робота»

Спеціалізація: _____

Розробники силябусу навчальної дисципліни:

Маслак Володимир Іванович – кандидат історичних наук, професор

Викладач:

Маслак Володимир Іванович – кандидат історичних наук, професор

Силябус розглянуто на засіданні кафедри загальної педагогіки і права
Протокол № 10 від 28 травня 2024 р.

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Історія та культура України
Шифр та назва спеціальності	231 Соціальна робота
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	4 кредити / 120 год Лекції: 26 Практичні заняття: 26 Самостійна робота студентів: 68
Терміни вивчення дисципліни	1 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	Екзамен

2. Загальна інформація про викладача. Контактна інформація

Маслак Володимир Іванович	
Науковий ступінь	доктор історичних наук
Вчене звання	професор
Посада	професор
Контактна інформація викладача:	
E-mail	maslakvolodymyr@ki-maup.com.ua
Контактний тел.:	09823412121

3. Анотація курсу

Дисципліна «Історія та культура України» є фундаментальним курсом гуманітарної підготовки, що формує у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про історичний шлях українського народу, його культурну спадщину, державотворчі процеси та місце України у світовому цивілізаційному контексті. Курс охоплює ключові етапи розвитку української держави від найдавніших часів до сьогодення, аналізує особливості формування національної ідентичності, культурні досягнення, традиції та сучасні виклики перед українським суспільством.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: історичні процеси становлення і розвитку української державності; культурна спадщина українського народу (матеріальна та духовна культура); персоналії видатних діячів історії, культури, науки і мистецтва України; етапи національно-визвольних рухів та боротьби за незалежність; формування демократичних цінностей, громадянської позиції та національної самосвідомості; сучасні соціально-політичні процеси в Україні та їх історичні передумови.

Метою курсу є формування у здобувачів вищої освіти:

- системних знань про історію України та її культурну спадщину;
- розуміння закономірностей історичного розвитку українського народу;
- патріотичної свідомості, громадянської позиції та національної ідентичності;
- здатності аналізувати історичні події та культурні явища в контексті сучасних суспільно-політичних процесів;
- поваги до культурної різноманітності, демократичних цінностей та прав людини;
- критичного мислення щодо інтерпретації історичних подій та явищ.

Пререквізити та постреквізити

Пререквізити:

Для успішного засвоєння курсу студенти повинні мати базові знання з історії України на рівні повної загальної середньої освіти, володіти навичками роботи з текстовою інформацією, критичного аналізу джерел та вміннями здійснювати пошук і опрацювання інформації.

Постреквізити:

Вивчення історії України розвиває здатність охопити широке коло професійно-орієнтованих предметів, серед яких ключове місце посідає «Сучасна українська мова»

4. Програмні компетентності та результати навчання

Навчальна дисципліна забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей та результатів навчання, визначених в ОПП «Соціальна робота»

Інтегральна компетентність	ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
	ЗК 7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово у професійній діяльності.
Спеціальні компетентності	СК 7. Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.
Результати навчання	ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язання професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.
	ПРН 8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.
	ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

5. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Україна від найдавніших часів до кінця XVIII ст.

Тема 1. Вступ до курсу. Україна в давнину та середньовіччя

1. Предмет, мета та завдання курсу «Історія та культура України».
2. Україна як географічне поняття. Походження та етимологія назви «Україна».
3. Перші слов'янські державні утворення на території України (Антський союз).
4. Київська Русь як колыска трьох східнослов'янських народів: виникнення, розквіт та розпад.
5. Прийняття християнства та його вплив на культурний розвиток.
6. Галицько-Волинська держава: особливості державотворення.

Тема 2. Українські землі в XIV-XVI ст. Козацька доба

1. Литовсько-Польська доба: входження українських земель до складу ВКЛ та Речі Посполитої.
2. Формування українського козацтва. Запорозька Січ як центр вольностей.
3. Визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького (1648-1657 рр.).
4. Переяславська рада 1654 р. та її наслідки.
5. Доба Руїни. Гетьманщина: автономія та обмеження.

Тема 3. Українська культура доби Середньовіччя та Ранняго Нового часу

1. Культурно-освітні центри: Києво-Могилянська академія, братські школи.
2. Літописання, книгодрукування (Іван Федоров).
3. Мистецтво: архітектура (Софійський собор, козацькі церкви), іконопис.
4. Народна культура: пісенний фольклор, звичаї, обряди.
5. Формування української літературної мови.

Тема 4. Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій (XVIII – початок XX ст.)

1. Ліквідація Гетьманщини та Запорозької Січі.
2. Поділ українських земель між Російською та Австро-Угорською імперіями.
3. Національно-культурне відродження XIX ст. (Т. Шевченко, Панас Мирний, Леся Українка, І. Франко).
4. Українські політичні рухи наприкінці XIX – на початку XX ст.

Змістовний модуль 2. Україна у XX – на початку XXI століття

Тема 5. Українська революція 1917-1921 рр. та створення УРСР

1. Лютнева та Жовтнева революції 1917 р. Українська Центральна Рада.
2. Проголошення УНР. Гетьманат П. Скоропадського. Директорія УНР.
3. Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР).
4. Акт злуки УНР і ЗУНР (1919 р.).
5. Встановлення радянської влади. Утворення УРСР (1922 р.).

Тема 6. Україна в міжвоєнний період (1921-1939 рр.)

1. Українізація та національно-культурне будівництво в УРСР (1920-ті рр.).
2. Голодомор 1932-1933 рр. як геноцид українського народу.
3. Репресії 1930-х років. «Розстріляне відродження».
4. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період.

Тема 7. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

1. Возз'єднання західноукраїнських земель з УРСР (1939 р.).
2. Початок німецько-радянської війни. Окупаційний режим.
3. Внесок українського народу у перемогу над нацизмом.
4. Рух опору: радянські партизани та УПА.
5. Людські та матеріальні втрати України у війні.

Тема 8. Україна в повоєнний період та за доби СРСР (1945-1991 рр.)

1. Відбудова народного господарства після війни.
2. Політика русифікації та боротьба з інакомисленням.
3. Дисидентський рух в Україні (В. Стус, Л. Лук'яненко, В. Чорновіл).
4. Чорнобильська катастрофа (1986 р.) та її наслідки.
5. Перебудова та національне відродження (кінець 1980-х рр.).

Тема 9. Незалежна Україна (1991 р. – сьогодні)

1. Проголошення незалежності України (24 серпня 1991 р.). Всеукраїнський референдум.
2. Становлення української державності у 1990-х рр.: політичні, економічні, соціальні виклики.
3. Помаранчева революція (2004 р.).
4. Революція Гідності (2013-2014 рр.).
5. Анексія Криму та війна на Донбасі (з 2014 р.).
6. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну (з 24 лютого 2022 р.). Боротьба за незалежність і територіальну цілісність.

Тема 10. Сучасна культура України

1. Культурна політика незалежної України.
2. Сучасна українська література, театр, кіномистецтво.
3. Збереження культурної спадщини та розвиток музейної справи.
4. Українська мова в сучасному світі. Мовна політика.
5. Україна в європейському та світовому культурному просторі.

Таблиця бюджету навчального часу (год)

Тема / завдання	Бюджет навчального часу (год)		
	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота студента
I семестр			
Модуль 1			
Тема 1.	4	2	6
Тема 2.	4	2	6
Тема 3.	4	2	6
Тема 4.	4	2	7
Модульна контрольна робота 1		2	
Модуль 2			
Тема 5.	2	2	6
Тема 6.	2	2	6
Тема 7.	2	2	7
Тема 8.	2	3	7
Тема 9.	2	3	7
Тема 10.	-	2	10
Модульна контрольна робота 2		2	
ІНДЗ			
Всього годин:	26	26	68

6. Методи навчання та система оцінювання

Курс базується на поєднанні традиційних та інноваційних методів навчання з акцентом на студентоцентрованому підході та інтерактивних технологіях.

Проблемно-пошукові методи: студенти аналізують історичні джерела, дискутують щодо трактування подій, формують власну аргументовану позицію.

Кейс-метод: розгляд історичних ситуацій, прийняття рішень на основі аналізу контексту епохи (наприклад, альтернативи розвитку після Переяславської ради, вибір шляху незалежності у 1991 р.).

Семінари-дискусії: обговорення дискусійних питань історії та культури (роль особистості в історії, оцінка складних історичних періодів, культурна ідентичність).

Робота з історичними джерелами: аналіз літописів, документів, мемуарів, архівних матеріалів, візуальних джерел (фотографії, карти, твори мистецтва).

Використання мультимедійних технологій: перегляд та обговорення документальних фільмів, віртуальні екскурсії музеями, робота з цифровими архівами.

Самостійна робота студентів включає:

- Опрацювання обов'язкової та додаткової літератури.
- Підготовку до семінарських занять, виступів та презентацій.
- Написання есе, рефератів, аналітичних робіт.
- Підготовку до модульних контрольних робіт та екзамену.
- Відвідування музеїв, виставок, культурних заходів (за можливості).

Таблиця розподілу балів (екзамен)

Тема/завдання	Робота на практ./семінар. занятті	Самостійна робота	Всього
Модуль I			
Тема 1.	6	1	7
Тема 2.	6	1	7
Тема 3.	6	1	7
Тема 4.	7	2	9
Модульна контрольна робота	10		10
Разом за I модуль	35	5	40
Модуль II			
Тема 5.	2	1	3
Тема 6.	3	1	4
Тема 7.	3	1	4
Тема 8.	3	1	4
Тема 9.	4	1	5
Тема 10.	-	-	-
Модульна контрольна робота	10		10
Разом за II модуль	25	5	30
Разом за I та II модулі	60	10	70
Екзамен	40		30
Загальна кількість балів за семестр			100

Система оцінювання та вимоги

Система оцінювання для такої дисципліни побудована так, щоб максимально заохочувати активну роботу студентів протягом усього курсу. Вона повинна об'єктивно відображати як теоретичні знання студента, так і, що найважливіше, його практичні навички.

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий (семестровий).

Поточний контроль здійснюється під час практичних (семінарських) занять і включає в себе : усні відповіді, виступи, участь у дискусіях, презентації, есе, аналітичні роботи, тестові завдання, письмові опитування, роботу з історичними джерелами.

Модульний контроль проводиться двічі на семестр у формі письмового тестування та проблемних завдань, що перевіряють знання фактологічного матеріалу, розуміння історичних процесів, уміння аналізувати та інтерпретувати події.

Самостійна робота оцінюється за якістю підготовки до семінарських занять, виконанням письмових завдань, активністю у самостійному пошуку інформації.

Екзамен проводиться в усній або письмовій формі і включає:

- Теоретичні питання з основних тем курсу.
- Аналіз історичних документів або проблемних ситуацій.
- Оцінювання рівня сформованості компетентностей.

*Студенти, які набрали за семестр **60 і більше балів**, можуть бути звільнені від складання екзамену з виставленням оцінки за результатами поточного та модульного контролю (на розсуд викладача). Студенти, які бажають підвищити оцінку або набрали менше 60 балів, складають екзамен.*

7. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Для ефективного засвоєння матеріалу дисципліни студентам надається доступ до:

Обладнання:

- Аудиторії з мультимедійним обладнанням (проектор, екран, комп'ютер).
- Доступ до бібліотеки з фондом історичної літератури.
- Можливість відвідування музеїв та виставок.

Програмне забезпечення та онлайн-ресурси:

- Система дистанційного навчання GoogleMeet, Zoom
- Цифрові архіви та бібліотеки (Електронна бібліотека «Україніка», Цифровий архів історичних документів).
- Відеоматеріали (документальні фільми про історію України).
- Онлайн-карти, хронологічні таблиці, інтерактивні ресурси.

8. Політика курсу:

Для успішного засвоєння курсу здобувач освіти має регулярно відвідувати лекційні та практичні заняття, активно працювати, своєчасно та якісно виконувати всі завдання для самостійної роботи та практичні завдання. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані у встановленому порядку. Завдання, здані після встановленого терміну без поважної причини, втрачають бали (10% за кожен тиждень). Курс передбачає дотримання принципів академічної доброчесності. Усі роботи (практичні, самостійні, контрольні) мають бути виконані самостійно. Виявлення плагіату, списування, фабрикації чи фальсифікації даних призведе до анулювання роботи з оцінкою «0». Для термінових питань можна використовувати корпоративну електронну пошту.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
68 - 74	D	задовільно	
60 - 67	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення навчальної дисципліни.

Навчально-методичний супровід дисципліни це сукупність усіх навчальних і методичних матеріалів, які використовуються для викладання курсу.

10. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Лазарович М. Історія та культура України: підручник. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 731 с.
<http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/48079>
2. Качкан В., Величко О., Божко Н. Історія української культури (підручник, 4-е видання). Київ: Медицина, 2021. 368 с.
3. Бойко О. Яневський Д. 30 років незалежності України: у 2-х томах. Том 1. До 18 серпня 1991 року. Київ, Фоліо, 2021. 448 с.
4. Історія української культури (XX століття) : ілюстрована хрестоматія. Ч. 2 / за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. – Київ : Ліра-К, 2022. – 292 с.
<http://repository.mdu.in.ua/jspui/handle/123456789/3519>
5. Історія української культури (1991–2023) : ілюстрована хрестоматія : в 3 ч. / упоряд.: Ю. С. Сабадаш, О. О. Демідко, Ю. М. Нікольченко, С. В. Янковський ; за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. – Київ : Ліра-К, 2024. – Ч. 3. – 320 с. <http://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7435>
6. Плохій С. Російсько-українська війна: повернення історії. Харків, 2023. 400 с.
<https://ridmi.com.ua/contents/rosiisko-ukrainska-viina-povernennia-istorii-ebook.pdf?srsId=AfmBOOpNOAJMrTbylHGkIYIFqZrgZPluGF5hNn08CCpkAPQGeLU50oRY>
7. Історія та культура України: навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів першого (бакалаврського) рівня. Укл.: Маслак Володимир Іванович, д-р іст. наук, проф., професор кафедри (за сумісництвом), Кременчук, Придніпровський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2024. 68 с.

Додаткові:

1. Маслак В. І. Негативні наслідки війни та заходи трансформації суспільства. Психолого-педагогічні, правові та соціально-культурні проблеми сучасного суспільства:

- матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 16-17 листопада 2023 р.). Кременчук, 2023. С. 22-23.
2. Маслак В. Бутко Л., Василенко Д. «Проблеми української культури в публіцистиці Михайла Грушевського». Актуальні проблеми гуманітарних наук. 2020. № 31. С. 54-59 (Index Sorernicus).
 3. Українська державність : бібліогр. список / упоряд. Ж. П. Копитко, Н. В. Козенюк ; ред.: О. М. Трубайчук ; Департамент культури виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) ; Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих. – Київ, 2022. – 15 с.
<https://lukl.kyiv.ua/wp-content/uploads/2015/11/УкраїнськаДержавність.pdf>
 4. <http://ku-khsac.in.ua/> – журнал «Культура України»
 5. <https://ucs.knu.ua/> – Вісник: Українські культурологічні студії
 6. <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac> – журнал «Культурологічний альманах»
 7. Турченко Ф. Г., Каганов Ю. О., Турченко Г. Ф. Історія України (1914–1945) : підручник для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра у галузі гуманітарних наук. Запоріжжя : Гельветика, 2020. 368 с. <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/5212>
 8. Історія української культури (від стародавніх часів до XIX століття) : ілюстрована хрестоматія : у 3 ч. / за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. – Ч. 1. – Київ : Ліра-К, 2020. – 320 с.
<http://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/6306>
 9. Сучасна культурологія: постмодернізм у логіці розвитку української гуманістики : колективна монографія / Ю. С. Сабадаш, О. М. Гончарова, Л. Г. Дабло та ін. ; за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. Київ : Ліра-К, 2021. 432 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Suchasna_kulturolohiia_postmodernizm_u_lohiti_rozvytku_ukrainskoi_humanistyky.pdf
 10. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. – К.: Портал, 2021. – 432 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
3. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Електронна бібліотека. URL: <http://lib.meta.ua/>
5. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Верховної ради України URL: www.rada.gov.ua
7. Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>